

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:		Pretiuu insertiuniloru:		Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte	3 fl., pana la 200 cuvinte	
„ „ „ 1/2 anu . . .	2 „ 50 „		4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
Pentru Romani'a si strainetate pe anu .	7 „ — „			
„ „ „ „ 1/2 „	3 „ 50 „			

Nru. 375. B.

Pré Onoratiloru Parinti Protopresbiteri, Onorata Preotime parochiala!

Majestatea Sa cesaria si regia apostolica, Imperatoriulu si Regele nostru Franciscu Josifu I. s'a casatoritu cu Majestatea Sa pré gratiós'a Imperatésa si Regina Elisabet'a in 12./24. Aprile 1854.

Asiadar in 12./24. Aprile alu anului curgatoriu 1879 se implinescu 25 de ani, adeca unu patrariu de seculu, de cand Preainaltiatele Loru Majestati in casatoria fericita si plina de binecuvéntarile si darurile ceresci guvernéza cu blandetie numerósele popóre credintiósse supuse sceptrului Loru. In acestu siru lungu de ani in dilele de bucuria ale popóreloru marelui imperiu austro-ungaru Majestatile Loru s'au bucuratu impreuna cu popórele supuse guvernarei Loru, ér in dilele de necasuri si nenorociri, Majestatile Loru cá adeverati parinti ai popóreloru au fostu cei dantai, carii au alinatu durerile si suferintiele celoru nenorociti.

Si cum vom petrece mai serbatoresce, mai demnu acést'a mare si stralucita di a fericitei nunti de argintu a Majestátiloru Loru?

Ne vom aduná cu totii in santele biserici si vom ridicá ferbinti rugatiuni de multiamita catra atotputerniculu Dumnedieu, imperatulu imperatiloru si domnulu domniloru, pentru pacea, indelung'a sanatate si prosperare a Majestátiloru Loru si a preinaltei case domnitóre.

Totu in acést'a memorabila di se tiene si serbarea de una suta de ani, de cand Banatulu temesianu, luatu inapoi dela Turci, s'a incorporatu cu scump'a nóstra patria Ungari'a.

Dreptu aceea dispunemu urmatórele:

1. Joi dupa Duminec'a Tomei in 12./24. Aprile a. c. la 10 óre inainte de amédi in tóte bisericéle diecesei nóstre sè se tiena sant'a liturghia cu tóta evlavi'a si pomp'a avendu la finea santei liturghii a se cantá docsologi'a prescisa in tipicu si a se ceti din genunchi rugatiunea de multiamita din liturghieriu.

2. Acést'a santa liturghia si rugatiune de multiamita se se tiena in totu casulu negresitu in orasiele, opidele si satele mai insemnate in susnumit'a di adeca Joi in 12./24. Aprile a. c. ér in acele comune mai mici, in cari crestinii in acést'a di de septemana vor fi respanditi la lucru, si asia cu greu potu veni la bisericu, in aceste sate mici se se faca slujb'a prescisa in Duminec'a urmatória a Mironositielor.

3. Preotimea parochiala vá avé a invitá in modu cuvintiosu tóte diregatoriele aflatóre in respectiv'a comuna la sant'a liturghia, in fine:

4. Pentru cá poporulu se aiba scire de timpuriu despre tienerea acestei rugatiuni de multiamire si se póta veni numerosu la sant'a liturghia, preotimea vá ceti si publicá acestu circulariu poporului in bisericu in Duminec'a Tomei a. c.

Impartesindu-ve binecuvéntarea nóstra archierésca suntem

Ai tuturoru

Caransebesiu in 29. Martiu 1879.

voitori de totu binele

Ioanu Popasu m. p.
Episcopu.

Adunarea generala

a fondului pentru ajutorirea preotiloru din dieces'a Aradului.

Ieri se intrunira representantii preotimei din intréga eparchi'a Aradului in a dou'a adunare generala a fondului preotiescu. Pré Santi'a Sa, dlu episcopu Ioanu Metianu deschise adunarea pronunsiandu urmatoriulu discursu :

„Christosu a inviatu iubitoru fratí!

Din literile nóstre de convocare cunósceți, cá scopulu intrunirii nóstre de astadi este: a cercetá starea si socotile fondului nostru preotiescu dupa actele ce Vi se punu inainte.

Mai nainte de ce ati procede la acea cercetare, am onóre a Vi descoperí din parte-mi: cá tiner'a nóstra intreprenderu, fondulu nostru preotiescu abia de 2 ani, si intre impregiurári grele infintiatu, spo-

resce in modu imbucuratoriu. Capitalulu lui, dupa detragerea tuturor erogatoru si respective dupa impartirea ajutorieloru, — la finea anului 1878 a fostu de 20.258 fl. 56 cr. v. a. Acésta stare ne indreptatiesce a sperá, cà fondulu nu preste multu timpu va deveni intr'adeveru unu isvoru de binefacere pentru intrég'a nóstra preotime eparchiala, si pentru veduvele si orfanii ei.

Eu tienu, cà este o mare consolare pentru noi toti, cari am conlucratu cu zelu la infiintiarea lui, vedindu cum sporesce; dar ceea ce ni dà si mai mare satisfacere si multamire este: cà astadi, pre cât scimu noi numai, nu este unu preotu deficientu lipsitu, si vre-o veduva de preotu lipsita, in dieces'a nóstra, care nu s'ar induleci cât de pucinu din binefacerile acestui fondu.

Afara de acést'a, fondulu acest'a a mai ajutat cu imprumuturi la vreme de lipsa, pre mai multi preoti, si pre mai multe comune bisericesci, mai vertosu la cladiri de scóle confessionale. Deci daca elu in timpu asia scurtu a datu atâtea probe de binefacere, ne credemu indreptatiti a sperá, cà elu in viitoriulu celu mai de aprópe va ajunge in mare parte destinatiunea sa: nu numai de a ajutorá pre toti preotii lipsiti, pre veduvele si orfanii leru, dar si de a dotá pre toti preotii din intrég'a diecesa.

Inse pentru ca acestu fondu se póta ajunge acolo, unde dorimu noi cu totii, nu este de ajunsu a-i cercetá numai starea si socotile din anu in anu, ci si a-lu ingrigí si cultivá totu mai bine, ca se se desvólte totu mai multu si se inainteze catra destinatiunea sa. Si cine sè-i dée acea ingrigire buna, de care are elu lipsa, de nu preotimea, pre care o intereséza atát de multu acésta intreprindere? si cari dintre preoti se premérge cu essemplu in acésta directiune? de nu fratile vóstre, cari vedeti si cunósceti mai bine starea lui, si cari sunteti trimisi aici ca reprezentantii clerului diecesanu.

S'a latitu vorb'a, mai alesu intre preotii dela parochiele mai bune, cà fondulu acest'a ar fi numai pentru ajutorirea preotiloru celoru mai lipsiti, a veduveloru si orfaniloru loru, si din presupuneri ca acestea, unii preoti chiar dela parochiele mai bune nu contribuescu bucuros la inmultirea fondului, tienendu cà ei si asia nu se vor impartesi de binefacerile lui.

Fiindu presupunerea acést'a gresita si in daun'a fondului: affu de bine a espune la acésta ocaziune, cà scopulu acestui fondu este sè ajutore, si chiar sè doteze dupa timpu pre toti preotii din dieces'a Aradului, precum se invederéza acést'a chiar si limpede din partea I. apoi din tenórea §-loru 3 si 36 ai statuteloru fondului.

Cand am infiintiatu noi acestu fondu, am voitu a face unu fondu preotiescu, nu numai pentru preotii mai lipsiti, nu numai pentru veduvele si orfanii loru; ci si pentru dotarea intregi nóstre preotimi din dieces'a Aradului, — si cu acésta menitiune s'a infiintiatu fondulu acest'a preotiescu.

Prevedindu noi, cà evlaví'a credintiosiloru nostri, mai alesu in urma coaterii loru cu alte confessiuni,

scade pe dí ce merge: éra de alta parte observandu cà scade si starea loru materiala, si sciindu noi, cà aceste scaderi nime nu le simte asia tare ca preotii poporului, a càroru venite, atát la parochiele mai bune, cât si mai slabe, din anu in anu se impucineza: ne-am resolutu sè infiintiamu acestu fondu cu acea destinatiune: ca acum la inceputu pana ce este inca micu, din $\frac{1}{3}$ parte a venitului seu anualu sè ajutore cu adeveratu numai pe preotii dela parochii mai slabe ca cei mai lipsiti, apoi pe veduvele si orfanii loru; éra celelalte $\frac{2}{3}$ parti ale venitului anualu sè se capitaliseze, ca asia apoi dupa unu timpu óre carele, cand acelu venitu capitalisatu va cresce mai multu; atunci nu numai sè se ajutore, ci sè se doteze toti preotii din eparchia, fara osebire, afara numai de cei ce aru fi bine dotati dela insasi parochi'a loru, si nu aru avé lipsa de dotatiune din fondu.

Din acestea se vede: cà din venitulu fondului, in care se numera si contribuirile preotiloru, numai $\frac{1}{3}$ parte se dà afara ca ajutorie la preotii lipsiti, la veduvele si orfanii loru; éra $\frac{2}{3}$ parti ale venitului anualu se capitaliséza, pentru ca din ele cu timpulu sè se doteze toti preotii din eparchia, prin urmare si cei dela parochii mai bune. Astfeliu standu lucrulu, dupa timpu, vor trage toti preotii nostri dotatiune din acestu fondu.

Am auditu éراسi, cà unii dintre preotii dela parochiele mai bune tienu: cà densii nu vor avé lipsa de aseminea dotatiune, fiindu bine dotati prin insasi parochi'a. Eu dicu sè dee Ddieu sè fie asia, càci li poftescu acést'a din tóta inim'a; dar cine li póte stá bunu, cà nu vor avé familiile loru lipsa de aseminea ajutorie? cand vedemu cum se preschimba in lume binele cu reulu, averea cu neaverea, si altele de acestea.

Credemu cà aceste pucine vor fi de ajunsu sè delature indoielile de sus, si daca mai dorescu a mai dice ceva la acésta ocaziune este, sè vi mai descoperu: cà in anulu trecut, oferindu-se ocaziune buna, am cumperatu langa Temisiór'a unu pamentu de vre-o 47 de jugere comasate de class'a prima cu 5360 fl., care pamentu dandu-lu in arenda, dupa subtragerea contributiunei si altoru spese ni aduce aprópe 9% venitu curatu anualu.

Din incidintele acest'a affu de bine sè ve rogu, sè spuneti preotiloru nostri, ca la atari ocaziuni, cand aru observá, cà in comunele loru s'ar vinde nescari pamenturi bune, apte a imbunatati dotati'a preotului; atunci sè ridice imprumutu, séu se céra chiar ajutoriu din acestu fondu, — pe cât lu-iérta starea lui, si sè cumpere atari pamenturi pentru ameliorarea subsistintiei preotului.

Dupa acestea salutandu-ve fratiesce si la acést'a a 2-a adunare generala a fondului preotiescu, rogu pre Ddieu, sè trimita darulu si ajutoriulu seu asupr'a nóstra, si sè ne spriginésca intentiunile nóstre cele bune, si dechiaru adunarea generala a fondului preotiescu de deschisa.“

Cele se urmare a dupa acést'a le vomu comunicá in nrulu urmatoriu.

In diu'a deschiderei sinódelor eparchiali.

Astadi se intrunescu in sinódele eparchiali mandarii clerului si poporului din intréga provinci'a metropolitana. Ei vinu din tóte pãrtilé, ca se descopere trebuintiele poporului si in contielegere cu guvernele diecesane se tracteze si resolvésca acele cestiuni mari de administratiune bisericesca, dela cari depinde in mare parte viitoriulu bisericei si natiunei. Astadi invóca biserica ajutoriulu ceriului asupra alesiloru clerului si poporului suveranu, ca ajutati de Spiritulu Santu se póta deliberá in modulu celu mai corespundietoriu cestiunile ce le oferu necesitãtiele cele multe ale clerului si poporului.

Póteca nici odata nu au avutu sinódele eparchiali o missiune mai insemnata si o problema mai grea de resolutu decât chiar in sessiunea actuala. Biserica conform ordinului divin datu de Salvatoriulu lumii are chiamarea de a ingrigi de educatiunea si cultura poporului, ce i-s'a incredintiatu spre pastorire. Chiar in punctulu acest'a intempina inse astadi acésta divina institutiune in starea de lucruri, in carea ne gasimu dupa cele ce vedemu, cà se prepara pe terenulu vietii publice, enorme greutãti, greutãti, ce receru multa seriozitate, intielectiune si tactu, daca voimu se scapãmu nealterati din incurcaturile, ce ni le prepara situatiunea actuala.

Sciutu este, cà astadi se ridica, si se încérca a se validatã cu totu precifulu facia de scólele nóstre nescie pretensiuni, cari ingreuiéza preste mesura, séu facu chiar imposibilu intregu invetiamentulu confesionalu. In facia acestei stãri de lucruri este o conditiune, ce ni-se impune mai multu cá ori cand, cá organele normate prin lege, ce se intrunescu astadi se-si iea la inima caus'a instructiunei poporului si se o supuna unei tractãri si deliberãri mature dupa importantia, ce o posede.

A fost unu timpu, cand romanului i-erãu inchise usile scólei. Ne inforãmu cu totii cand ne revocãmu in memoria acea fatala epoca, in carea pentru romanu nu functionã si nu esistã sanctuariulu menitu a cresce pe adeveratulu omu. Se nu uitãmu inse, cà in istori'a popórelorù evenimentele se repetiescu, si cà nici astadi nu avemu scóle de ajunsu, ér cele cari le avemu sub marea pressiune, carea traimu, nu potu corespunde in mesur'a cuviintiósã multelorù nóstre dorintie si asceptãri.

Reulu este fara indoiéla mare. Elu ascépta o leuire nimerita si grabnica. De aceea ne semtimu detori in urm'a positiunei ce ocupãmu a atrage asupra-i atentiunea celoru chiamati a-lu delaturã Progresulu oricarei intreprinderi, in carea sunt angagiate multe puteri pretinde mai nainte de tóte o controla cât se póte mai severa dar drépta a factoriloru angagiatu la lucru. A controlã pre celu ce lucréza si prin controla a-lu ajutatã intru indeplinirea prompta si corecta a functiunei sale este de siguru unulu din cele mai grele lucruri. De aceea mai nainte de tóte ne trebuiesce o buna inspectiune scolara,

capace a cercetã fiecare pasu, ce se face pe terenulu instructiunei, si capace a reparã prin tactulu desvoltatu orice reu ce s'ar puté ivi in acésta cauza insemnata. Organele incredintiate astadi cu inspectiunea scólorù, mai cu séma in facia multelorù postulate si formalitãti dictate de constitutiune, si mai cu séma cu pucinele medilóce de cari dispunu, dupa noi nu sunt de ajunsu, ca pre langa tóta bunavointia se póta resolti in modulu celu mai bunu, care este posibilu, acésta grea missiune. Cei doi ochi ai dloru protopresviteri si preoti, ingreuiati si de altcum preste mesura cu fórte multe alte agende, incredintiatu in diferitele pãrti ale diecesei cu inspectiunea scolaria, fie ei cât de ageri, nu potu prevedé si nu potu controlã tóte, cele ce se petrecu, ca ele se-si afle adeverat'a lorù leuire; ér senatele de scóla dupa puterile, de cari dispunu astadi, au lucru destulu cu resolvirea causelorù, ce li se substernu spre deliberare la més'a verde. Invederéza dara, cà aici trebuiescu sè se faca unele imbunatatiri corespundietorie scopului ce-lu urmarimu, inmultindu-se personalulu incredintiatu cu inspectiunea scolaria si punendu-se la dispositiune organelorù de astadi midilócele necesarie, cu cari se póta face din destulu grelelorù detorintie, ce li se impunu.

Sciutu este mai departe, cà nu avemu scóle elementare de ajunsu, ér scólele medie in diecesele Arãdu si Caransebesiu ne lipsescu cu totulu. In facia acestei situatiuni sinódele, ce se intrunescu astadi, au o santa detorintia a cautã midilócele necesarie pentru crearea acestorù scóle. Unu poporu póte inaintã in cultura numai atunci, cand are scólele sale proprii, scóle organizate conform trebuintelorù lui. Cultur'a, ce si-o cascade omulu in scólele altor'a si in limba streina póte servi de surogatu pentru unu poporu la nivoulu doritu. Si apoi nu ori care parinte este in stare a prestã greutãtiele, ce le intempina in crescerea filorù sei prin scoli streine, tocma asia precum nu este in stare a se acomodã fiecare elevu sub ingrigire streina. Seimu cu totii, cà tieranulu nostru na este in totu loculu dispusu, dar astadi nici nu póte spesã sume enorme cu crescerea pruncilorù sei, ér o multime de tineri de ai nostri parasescu scól'a din cauza cà nu potu prestã tóte greutãtiele ce se receru pentru a-si puté cascade in limbi nentielese cultur'a, dupa carea se traiésca. Astfelu unu singuru midilocu ne póte conduce la scopu, acel'a adeca, daca ne vomu creã scólele nóstre proprii, ca se ne putem cresce in ele pruncii asia, precum pretindu necessitãtiele nóstre. In punctulu acest'a ne semtimu indemnati a amintã sinódelorù eparchiali, cà in trecutu activitatea org. norm. prin const. a fost chiar in acésta privintia mai sterila. Sunt fórte pucine scóle cari detorescu esistinti'a lorù constitutiunei; ér scólele, ce le avemu, le amu gasitu in parte mare gata. Se nu uitãmu apoi, cà o constitutiune, carea nu si-creéza scólele necesarie, este unu aparatu, càrui'a nu-i póte suride nici odata unu viitoriu splendidu. De aceea dati poporului carte, daca voiti se avemu unu poporu capace

a trăi și a se înălța prin constituție. Fără carte și fără lumina cele mai perfecte legi și cea mai liberală constituție reamă pentru popor o literă mărta, unu opă carele nu numai că este ne productivă, dar nesciindu usă corectă de elu ne pôte conduce la mărte sigura, causată prin noi însine.

Unu reu mare, care ne impedează astădi în dezvoltarea noastră pe terenul instructiunii este mai departe starea cea precară, în careă trăiesc inventatori nostri. Inventatoriul este chemat a face cele mai mari servitii omenimei, și are prin urmăre cea mai grea muncă. Acestă muncă nu o pôte prestă inventatoriul, când se găsește în cele mai grele condițiuni de viață. Elu este continuu conturbat în oficiul său de grigile vieții. Astfel elu nu pôte fi, după cum se recere, cu trupu cu sufletu pentru oficiul său. Grigea de pană de tôte dilele și lipsă de lu-impresora, lu-descuragăza, și nu lu-lasă se-si plină cu scumpețate detorințele sale. Învederăza dară, că inventatoriul va pută satisface numai atunci misiunii, ce apesa pe umerii săi, dacă i-vomu creă o dotatiune corespundietoria pozițiunii sale și impregurărilor, în cari trăiesc. De aceea se recere, că cei chemați astădi a lucră în viața Domnului se supună această cestiune vitală unei mature precauțării și se caute a afla mijloacele, din cari se-se pōta dotă în modu corespundietoriu inventarii nostri.

Fiindu cele enumerate până aci, cestiunile cele mai însemnate întru promovarea cauzei școlari, se sperăm, că ele voru afla resunetulu necesariu la locurile competente, și se voru delibera conform importanței, ce o învōlva în sine. Școlă noastră confesională pretinde astădi îmbunătățiri urgente, dacă voim, ca se aiba și viața și puterea, ca se producea aceea ce dorim.

Educațiunea puterii cugetătorice.

(Urmare.)

b) Imaginatiunea.

Intipuirile, ce dejă s'au produsă odată, nu se reînnoiesc totu-de-un'a cu aceeași întregitate și vioiciune; unele ni se arăta mai defectuose, în modu schitiat, era altele în asemanare aprocsimativă. A reproduce în asemanare aprocsimativă intipuirile formate despre obiectele observate odată, însemnează a *imagina*, era actulu ca atare se numește *imaginatiune*. Prin imaginatiune ne formăm o *icōna ideală* despre obiectele, ce există în realitate; dar icōnă această nu e pe deplin identică cu obiectele respective, ci asemăna numai în modu aprocsimativu.

Tari'a și vioiciunea imaginatiunii depinde dela impresiunarea ageră a celor observate și audite. Junele, în a carui vene curge sange viu, posedă imaginatiune sprintenă, căci elu se interesă de tōta lumea, pe elu lu-incanta frumsetiele lumii și-lu înalță în regiuni mai înalte. Asia d. e. baiatul cu spada de lemn și calarindu pe o nui'a, și-imaginează, că e eroul celu mai vestitu.

La deprinderea imaginatiunii avem de observat regulă *mesurei*, căci imaginatiunea pră ageră, pră vivace, alterăza intipuirile procurate adaogându-le note cu totul false și necorespondietorie ratiunii, și astfel se nască concepte, judecări și conclusiuni rele.

II. Activitatea productivă.

Fantasi'a.

Spiritulu e în stare a produce și intipuri nōue. Prin combinarea și modificarea intipuirilor, ce dejă s'au produsă în consciința, se nască formațiuni nōue spirituale.

Puterea spiritului de a produce din intipuirile, ce dejă le posedă, prin combinațiuni și modificatiuni de totu felulu nōue intipuri, — se numește *fantasi'a*. Fantasi'a se ocupa și cu lucruri, cari nici nu potă exista în realitate; dar elementele le iă din lumea reală.

Fantasi'a a fost totu-de-un'a careă a produsă lucruri nobile și măreție; ea a datu mai vertos nascere întregului frumos în lume, și totu odată ea a înlesnită descoperirile cele mai mari în știință și artă. Fantasi'a, această putere atât de necesară a omului pentru o viață mai perfectă, trebuie negresit cultivată cu cea mai mare îngrijire, căci deficiența ei este un'a dintre pierderile considerabile pentru mîntea omenesă.

Necesitatea educațiunii acestei puteri magice a spiritului, urmăza mai lamuritu din produsele ei folositorice.

Fantasi'a lucrându cu voi'a, se produce *poesiile* și *inventiunile*, totu atâtea opere pretiose pentru genulu omenesc. Ce s'ar alege de *diferitele arte*, când ne-ar lipsi fantasi'a? Lumea cu frumsetiele ei încantătorice, nu ar avé farmeculu fericitoriu, dacă fantasi'a noastră productivă s'ar întuneca cu totul. Fantasi'a ne înmulțesce intipuirile, procurându-le tari'a și viața, ne scapă de catenele presintelui și ne deschide unu viitoriu său trecut mai fericit; ea este mam'a artelor frumose, isvorulu tuturor inventiunilor, descoperirilor și a îmbunătățirii pozițiunilor omenesci. Întreprinderile cele mai folositorice, sunt isvorite din fantasi'a. Întrăgia viața ar fi lipsită de farmec, cându fantasi'a n'ar mai lucră.

Fantasi'a se destăpă de timpuriu și iute în copil. În data ce se lătesc intipuirile, se începe și joculu fantasiei, mai întâiu în modu reproductiv, apoi și productiv. Activitatea fantasiei devine pe di ce merge totu mai sprintenă, mai via, și mai cu sēma în etatea junetiei ajunge la culmea vioiciunii. Și dacă nu i se stătoresce marginea recerută, preste careă n'are se trăca, forte usor se înalță asupra mîntiei, ne mai tienendu contu de prescripțele acestei'a; ceea ce este periculosu atât pentru viața intelectuală cât și pentru cea morală. „Totuși se ne îngrijim, ca mîntea se nu predominesă cu totul fantasii'a, încât această în anii mai înaintati, când și asi'a decede, se adorma pentru totu-de-un'a, și astfel organulu pentru idealu se piăra în detrimentulu întregii vieți spirituale,“ — dice Curtman.

Tocmă de aceea se pretinde, ca se nu destăpăm, se nu escităm pră tare fantasii'a, căci de asiă ceva n'are trebuința fiindu dela natura iritabilă; ci mai multu se-i dăm o *directiune bună, plină de daru pentru întrăgia viața psihică*.

Spre acestu scopu se cere: ca la cultivarea fantasiei se fimu cu deosebită privire la *cuprinsulu* ei, adică la intipuirile, ce au se fia prelucrate, din a căroru elemente se nască nōue formațiuni spirituale. Sē ne îngrijim, ca intipuirile se fia: *adeverate, frumose și bune*, ca asiă se aiba influința folositorică asupra vieții intelectuale și morale. La această vomu ajunge: prin

1. *Naratiunile biblice*, ca cele mai bune și instructive dintre tōte naratiunile. Copilulu ascultă cu multa placere istoriile interesante, din cari scōte ceva folosu. Și apoi pōte se fia ceva mai interesant și folositoriu, decât istoriă biblică? Din această înveta copii lucruri bune și frumose, inim'a lor se nobilizează, și se prevede cu însuriri morale. Mam'a e mai de aprōpe chemată a enară copilulu asemănea istoriie, căci ea stă în relațiuni mai intime cu baiatul său. Ceea ce plantăza mam'a prin cuvinte blande, pline

de religiozitate în inim'a copilului, aceea nici ori ce vitregităţi ale timpului nu voru fi în stare a le desradecina cu totul.

2. *Fabulele si poeziile de caracteru nationalu* înca destépta în directiune buna fantasí'a; firesce dacă sunt alese, si corespundu personalităţii copilului.

3. *Cârtile ilustrate* înca contribuescu fôrte multu la cultivarea fantasiei. Iconele facu impressiune buna asupra copilului, aducu în miscare mai tóte puterile, desvólta simtiulu esteticu si au o influentia binefacatória asupra inimei copilului. O ilustratiune alésa si corespundietória copilului, dá fantasiei sale destulu de lucru; éra istoriórele impreunate cu aratarea chipurilor inriuréza de minune asupra moralităţii. Dar la alegerea chipurilor se fimu cu deosebita bagare de séma, căci o ilustratiune necorespondietória póte avé urmări triste pentru tóta viéti'a copilului.

4. *Cârtile pentru junime*, scrise cu destula ratiune, cu idei sanetóse, basate, pe adeverata morala, se potu considerá ca unu midilocu puternicu la educatiunea fantasiei. Herbart însusi a recomandat fôrte latirea cârtiloru pentru copii, căci cu aceste si-petrece baiatulu chiar timpul liberu ce-lu are mai placutu, si astfelu si-reguleza simtiemintele, si-intaresce cunoscintiele, si-maresce puterea fantasiei. „Intr'adeveru nu se póte trage la indoiéla, că cârtile pentru junime, déca sunt ele acomodate naturelului si priceperii copilului, au multe efecte bune asupra scopuriloru educatiunei,“ — dice Stöckl. Durere inse! astfelu de cârti nu pré gasimu în catalogulu cârtiloru romane, si scrietori romani de astfelu de cârti se ivescu la noi pré pucini; bagu séma că nu se platesce, séu că cu copilarii nu li place a se ocupá. Multe mame romane pe langa tóta bunavointi'a loru, nu potu delectá pe fiii loru cu nisce cârti romane, si astfelu nu potu plantá în inimile romane june sementi'a ce odenióra în stramosii nostri producea vertutu mari si gloria fara asemenare. Cârtile pentru junime desvólta *gustulu de cetitu*, facendu pre copii a ceti cu placere si alte lucruri bune si frumóse, cari tindu la perfectionarea loru propria. Sè dámu copiiloru în mana afara de cârtile scolastice si alte midilóce, cari se destepte în ei dorulu nestemperatu de a ceti si mai târdiu ca juni si barbati. Cârtile pentru junime sunt cele mai bune midilóce spre acestu scopu. În lips'a gustului de cetitu multi dintre scolari pasindu în viéti'a practica, nu mai cugeta cu cultivarea propria, se dau ocupatiuniloru dilnice, mecanice, si asia pe di ce merge uita tóte cele ce le-au invetiatu în scól'a, pana în urma nici că mai sciu ceti séu scie. Éta urmările triste isvorite din lips'a gustului de cetitu!

Sè ne ingrigimu deci de tinerime, *creandu-i o literatura buna*, carea se póta fi cetita cu folosu!

(Va urmá.)

Investitur'a noiloru episcopi în Romani'a.

În diu'a de Sambata, 24 Martie curent, înaltulu cleru, facendu parte din Sinodu, domnulu presiedinte alu consiliului cu domnii ministri, domnii presiedinti si vice presiedinti cu domnii ministri, domni presiedinti, si vice presiedinti cu birourile ambeloru Aduári Legiuitóre, domnulu prim-presiedinte si domnulu prim procuroru alu înaltei Curti de casatiune, domnii presiedinte si procuroru alu înaltei Curti de compturi, dlu primariu alu Capitalei, domnulu generalu comandantu alu divisiei II teritoriale cu sieffi de corpuri din Capitala, precum si domnulu directoru generalu alu ministerului cultelor, se aflau la Palatu. La órele 10 si jumătate trei trasuri domnesci au fost în curtea santei Metropolii la dispositiunea I. P. S. L. L. mitropolitulu primatu si mitropolitulu Moldovei si Suceavei, precum si a P. S. S. L. L. episcopii noi alesi. La órele 10³/₄ I. P. S. S. L. L. mitropolitii au luat locu în antai'a trasura. În a dou'a trasura au luat locu. P. S. S. episcopulu alesu la

eparchi'a de Romanu si, la stang'a S'a episcopulu alesu la eparchi'a de Husi. În a treia trasura a luat locu P. S. S. episcopulu alesu la eparchi'a Dunarei de josu.

Cortegiulu a pornitu dela Mitropolia în ordinea urmatória. 1) Domnulu prefectu alu politiei Capitalei; 2) Doue plutóne de geandarmi; 3) Trasur'a cu P. S. S. L. L. metropolitii; 4. Trasur'a cu P. S. S. L. L. episcopii alesi la eparchiile Romanu si Husi; 5. Trasur'a cu P. S. S. episcopulu alesu la eparchi'a Dunarei de josu. Comandantulu escortei, unu majoru se tinea langa antai'a trasura la dreapta I. P. S. S. mitropolitulu primatu, ér unu altu oficieru langa I. P. S. S. mitropolitulu Moldaviei si Suceavei.

La intrarea în curtea Palatului a trasurei I. P. S. S. L. L. mitropolitulu Loru, gard'a cu drapelu si musica a esitu, prezentandu arm'a si music'a militara a cantatu. La peronu Înaltu Pré Santiile Loru au fost intimpinati de dlu adjutantu de serviciu si, în capulu scarei de onóre, de catra d. maresialu alu Curtiei. Înaltu Pré Santiile loru si P. S. S. L. L. episcopii noi alesi au fost condusi apoi în salonulu rosiiu de catra d. adjutantu de serviciu.

Din acestu apartamentu I. P. S. S. L. L. mitropolitii au fost introdusi în sal'a Tronului de catra d. adjutantu de serviciu. Indata ce Înaltu P. Santiile Loru mitropolitii s'au asediatu în sal'a Tronului de catra d. Maresialu alu Curtei la locurile ce le erau anume destinate, archi-diaconii fiecarui din Înaltu P. Santiile Loru 'si-au luat locurile lor respective imediatu dupa Eminentiile Loru, cei ai I. P. S. S. mitropolitulu Moldaviei si Sucevei tienendu în mana carjele noiloru titulari.

Dupa acést'a A. S. R. Domnulu precedatu de dnii adjutanti si de d. maresialu alu Curtiei, a facutu intrarea Sa în sal'a Tronului. Dupa ce Alteti'a Sa Regala S'a suitu pe Tronu, d. adjutantu de serviciu a introdusu. 1) pe Pré Santi'a Sa parintele Melchisedecu, episcopulu alesu la eparchia Romanului. Prea Santia Sa a fostu condusu pana în fati'a Tronului: acolo archi-diaconulu I. P. S. Sale mitropolitulu Moldaviei si Suceavei 'la imbracatu cu manti'a, si Eminenti'a Sa a luat toiaagulu scaunului respectivu si, recomandandu pe noulu alesu, a remis toiaagulu în man'a A. S. Regale. Prea Santia Sa se sui pe treptele Tronului si A. S. R. Domnulu rostindu cuvintele: „Parinte episcopu; ti în credintiezu carj'a episcopala pentru a pastori turm'a eparchiei Romanului“ i-inmanuá toiaagulu.

P. S. S. a pronunciatu urmatoriu discursu:

Mari'a T'a! Sant'a episcopia a Romanului este un'a dintre cele mai respectabile între episcopiile Romaniei, atât prin vechimea s'a, care se urca la veaculu alu 14-lea alu erei chrestine, cât si prin unu mare numeru de ierarchi însemnati în istori'a terei, cari cu tóta demnitatea au pastoritu turm'a lui Christos în acea eparchia si au lasatu posterităţii modele mari de pietate, de virtute, de sciintia si de iubire cătra tíera.

Mari'a T'a, recunoscu micimea mea în reportu cu acele mari tipuri ale ierarchiloru predecesori ce au pastoritu eparchi'a Romanului. Credu inse în puterea lui Dumnedieu si a charului seu, care se manifesta si intru neputintiele omenesci.

Cu acést'a credintia nestramutata, primescu toiaagulu pastoriei spirituale din man'a Mariei Tale, cá dela însusi Dumnedieu, carele V'a incredintiatu conducerea sortiloru acestei tieri eminentemente chrestine.

Primescu cu respectu acestu toiaagu pastorescu, cá simvolu alu autorităţii spirituale episcopale a ierarchiei, la a căreia pastoria spirituala me chiama alegerea santului Sinodu si a Corpuriloru Legiuitóre, precum si buna-vointi'a Mariei Tale Regale.

Voiu încordá, Maria Ta, tóte slabele mele puteri, pentru cá, macar în parte, se potu corespunde acestei înalte bune-vointie a Mariei Tale, Suveranulu nostru, cătra mine, si asteptáriloru marelui colegiu electoralu, carele reprezinta

Biserică și Natiunea. Se traiesti Maria Ta! Se traiեսca Maria Sa Domn'a! Se traiեսca Romani'a.

Au fost introdusi astfel succesiv:

2. Prea Sânti'a S'a Calinicu, alesu episcopu pentru eparchi'a Husiloru, care primindu toiașgul din manele Altetiei Sale Regale, a rostitu urmatorulu cuventu:

Pré înaltiate Dómn'e! Cu profúnda recunoscintia și smerenia primescu din manele Mariei Vóstre Regale toiașgul pastoralu alu santei episcopii de Husi. Me voiú sili, Maria Ta, cu slabele mele puteri, a corespunde înaltei misiuni ce mi se incredintéza, și, devotatu Natiunei și Tronului, nu voiú încetá de a rugá pe A-Tot-Puterniculu Dumnedieu pentru prosperarea Romaniei libere și independente, și pentru sanatatea Augustiloru ei Suverani. Se traiti Maria Vóstra Regala! Se traiեսca Mari'a S'a Dómn'a!

3. Prea Sânti'a S'a parintele Iosifu, episcopulu alesu pentru eparchi'a Dunarei-de-Josu, care, dupa ce 'i a remisú Înaltimea Sa Regala toiașgul, a pronunțiatu discursulu urmatoriu:

Prea Înaltiate Dómn'e! Semnulu pastoriei eparchiei Dunarei-de-Jos, así voi se 'lu primescu din manele Altetiei Vóstre Regale cu multumire, în limba dulce și vorbitóre frumosu, căci acestu semnu trece în umilitele mele mani din manile Acelui ce Dumnedieu l'a alesu și l'a unsu Domnu Romaniei; din manile Acelui care, restaurandu prin vitejia independenti'a țierei, tóte cugetele și harnici'a Lui le-au îndreptatu în sprijinulu Bisericei némului Romanescu, bine știindu, că Biserică a fost cetatea întarita a acestui nému în trecutu, și că Biserică și Domni'a, totdeun'a unite, sunt și de acum înainte chezasiele esistenței nationale. Dar unde afla-voiú acea limba dulce și frumosu vorbitóre în care se aducu Altetiei Vóstre Regale umilitele mele multumiri? În loculu acelei limbe vorbesce inim'a mea plina de recunoscintia către Adunarea Țierei și către Alteti'a Vóstra Regala si declarú că, púindu 'mi credint'a în ajutorulu lui Dumnedieu, și în mintea cea curata, cu care voiú încercá a implé voi'a Lui, me voiú sili cu totu devotamentulu a respunde cu demnitate la gréu'a sarcina ce 'mi-au incredintiatu mandatarii natiunei, și în cari sarcina astadi me chiama se pasiescu cu harnicia Domnitorulu țierei.

Pentru a face acést'a declarare înainte Altetiei Vóstre Regale, me întemeiezu, o repetu, pe credint'a si sperant'a, în A-Tot-Puterniculu Dumnedieu, care înaltia cele umilite și îndeplinesce cele lipsite. Cuventulu meu, esitu din inima deschisa, va fi cuventu adeveratu și statatoriu cu charulu lui Dumnedieu, cu protectiunea Altetiei Vóstre Regale, care are mana întinsa către toti și fiesce-cui da dupa lucrulu seu, cu bunele povetie ale Înaltului meu Metropolitu alu Moldovei și Sucevei și cu silint'a ce 'mi voiú dá de a-mi însusi cât de pucine din calitatile ilustrulu Prelatu, carui'a urmezu în eparchi'a Dunarei-de-Jos, că prin acést'a se alinu durerea despartirei turmei de pastorulu seu, că asia dens'a împreuna cu mine, astadi că totdeun'a, se strige: Se traiեսca Romani'a! Se traiեսca Mari'a Sa Domnitorulu! Se traiեսca Maria S'a Domn'a!

Dupa pronunțierea acestoru discursuri, Pré Sântiile Loru episcopii investiti s'au retrasu succesiv langa Înaltu Prea Sânti'a S'a metropolitulu Moldovei și Sucevei, și Mari'a S'a Regala, luandu cuventulu, a disú:

Pré Sântiti Parinti! Multumescu Pré Sântiiloru Vóstre pentru caldúroșele urári ce faceti atât Dómn'e cât și Mie, cu ocașiunea acestei solemnități, care Mi-imple inim'a de mandria, că un'a ce consacra nesce vechi tradițiuni ale Bisericei romane.

Pré Sante Episcopu alu Romanului! Luandu administratiunea spiritala a eparchiei Pré Sântiei Tale, am firm'a convicțiune că vei sci a conservá antic'a ei splendóre acestei sante episcopii, care a fost o data resiedintia de metropolitu și care a adăpostitu în senulu seu pe unele din cele mai mari figuri ale bisericei romane. Marele colegiu nu potea se aléga mai bine decât în persón'a Pré San-

tiei Tale pe demnulu succesoru alu episcopulu Dossiteiu și a mai multoru ilustratiuni eclesiastice, cari, prin devotamentulu lorú către țiera, prin cucernici'a și prin pietatea lorú chrestina, au știutu se înaltie prestigiulu bisericei nationale și se inspire popóreloru o nestramutata iubire pentru Patria și pentru Romanismu. Nu me indoiescu că, întocmai că illustrii Pré Sântiei Tale predecesori și inspirandu-Te de la aceste maretie și nobile esemple, vei infrange tóte dificultatile și vei pastori multu timpu și cu fericire turm'a eparchiei Prea Sântiei Tale, la a careia carma Te-a chiamatu înaltulu cleru și representatiunea nationala.

Pré Sante Parinte alu episcopiei de Husi! Natiunea Te-a însărcinatu cu administratiunea unei'a din cele mai vechi eparchii ale Romaniei. Primesce cu mandria carj'a pastoriei pe care cu multa fala a purtat'o mitropolitulu Veniamin, celu ce prin faptele sale pióșe a ilustratu acést'a antica și santa episcopia, și alu carui nume veneratu, strălucindu cu atât'a splendóre peste dens'a, a remasu adâncu întiparitu în inim'a tuturoru Romanilorn. Care misiune póte fi mai santa de cât aceea de a luminá poporulu prin invetiamentulu preceptelorú Mantuitorulu, de a 'i inobilá inim'a predicandu 'i morala evangelica? Sunt pe deplinu convinsu că vei fi totdeun'a alaturi cu Natiunea, și că, printr'o administratiune de unu adeveratu pastoru alu turmei lui Christosu, vei sustiené prestigiulu și demnitatea bisericei și a clerulu, și vei face din fii sufletesci ai Pré Sântiei Tale nisce buni chrestini și cetatiani devotati intereselorú nationale. Ti-urezu, Pré Sante Parinte, ani multi si fericiti, și Dumnedieu celu A-Tot-Puternicu se te ajute în implinirea santei și înaltei misiuni ce ti s'a incredintiatu.

Incredintandu-ti, Prea Sante Parinte alu episcopiei Dunarei-de-Jos, toiașgul pastoralu alu acestei eparchii, nu mi ascundu dificultatile pe cari Prea Sânti'a Ta le vei întâmpiná în acést'a santa și înalta misiune. Vei avé a administrá o noua provincia pe care A-Tot-Puterniculu, binecuventandu sacrificiele facute si sangele versatu de Romani, a redat'o patriei comune. Constatandu cu placere eminențele calitati ce Te distingu, înaltele și variile Pré Sântiei Tale cunoscintie, nu me indoiescu unu singuru minutu că, prin blandu'ti caracteru, prin nobilele și romanescele simțiminte, cari Te anima, vei predicá multi ani cu fericire cuventulu lui Dumnedieu, pacea și iubirea evangelica, vei semená si vei întinde pe pamentulu Dgbrogei sementi'a Romanismulu, însuflandu în inimele nouilorú nostri concetateni spiritulu de concordia și de infratire, sentimentele de devotamentu și de iubire pentru scump'a nóstra Patria.

M. S. R. Domnulu, dupa acést'a, s'a retrasu, și Înaltu Prea Sântiile Loru episcopii investiti au fostu reconduși la sant'a Mitropolie în aceeași ordine și cu același ceremonialu.

D i v e r s e .

== Bibliografia. În tipografi'a archidieceșana din Sibiiu a aparutu opulu intitulatu: „Archiepiscopulu și Metropolitulu Andreiu Baronu de Siaguna“ lucratu de dlu Nicolau Popea, archimandritu și vicariu arhiepiscopescu, opú premiatu de consistoriulu, respective sinodulu archidieceșei ortodoxe romane a Transilvaniei. Preciulu 2 fl. 50 cr. v. a. séu 7 lei noi. Acestu opú însemnatu descriindu viéti'a și faptele marelui prelatu alu bisericei nóstre tractéza totu de odata evenimentele cele mai însemnate din viéti'a nóstra bisericeșca și nationala în decursu de unu patrariu de seclú. Primindu-lu tardiu nu putem se ne ocupámu de asta data mai detaiatu de cuprinsulu lui, dar credemu, că vom mai reveni. Oplu din cele ce le amu pututu vedé, estelucratu cu multa diligenția, și merita a fi apreciatu cât se póte mai bine de întregu publiculu romanu.

== Adunarea generala a reuniunei invetiatorilorú din dieces'a Aradului tienú Joi'a și Vinerea trecuta doue siedin-

tie, in cari se desbatura cestiuini fôrte momentuöse, de cari inse credemu, cã ne vomu puté ocupá mai cu succesu numai dupa ce vomu publicá protocolulu, ceea ce va urmá in curend. Siedintiele s'au tienutu de asta data sub presidiulu dlu vicepresiedinte. Dr. Georgiu Popa, nefiindu de facia dlu presied. Vincentiu Babesiu si dlu vicepresiedinte Ioan Popoviciu Desseanu.

— **Adresa de felicitare.** Ieri la órele 12 si jumetate se presentá la Pré Santi'a S'a, dlu episcopu diecesanu, deputatiunea esmisa de adunarea generala a reuniunei invetiatorilor din eparchi'a Aradului, ca in numele adunárii se-i esprime sentiemintele corpului didacticu pentru pasii intreprinși in caus'a cunoscutulu proiectu de lege pentru introd. obl. a limb. mag. in scól'a elementara. Deputatiunea o conduse dlu Dr. Georgiu Pop'a, carele dupa unu discursu scurtu predete P. S. S. o adresa din partea numitei reuniuni. P. S. S. primindu adres'a dete espressioni motiveloru grave, cari au indemnatu pe episcopatu si pre consistorii a face pasii cunoscuti.

— **Conferintia literaria in Aradu.** Vineri inainte de amédi tienù in sal'a mare a institutulu pedagogico-teologicu in present'i'a unui mare publicu fiindu de facia si Pré Santi'a Sa, dlu episcopu diecesanu Ioanu Metianu -- veteranulu si binemeritatu profesorulu alu institutulu nostru, pedagogico-teologicu, dlu Dr. Atanasiu Siandor o prelegere publica. Suetulu acestei prelegeri a fost ortografi'a romana, si anume modulu, cum s'ar puté imbiná si impacá directiunea etimologica cu cea fonetica. Sperãmu, cã in unulu din nrii viitori vomu puté se ne ocupãmu mai detaiatu de cele comunicate la acésta ocaziune.

— **Deputatii Sinodului** eparchiei romane ortodoxe a Caransebiului alesi pe periodulu dela anulu 1879 pana 1881. *A. Preoti.* Protosincelulu Filaretu Mustá, profesorulu de teologia Filipu Adamu, Protopresbiterii: Nicolau Andreeviciu, Georgiu Pesteanu, Alesandru Ioanoviciu, Atanasiu Ioanoviciu, Ioanu Popoviciu, Iacobu Popoviciu, Iosifu Popoviciu, Simeonu Dimitrieviciu, apoi Ferdinandu Musta, preotu in Valea boulu, Nicolau Stiopóne, preotu in Remete-Poganicu, Teodoru Cioloca, preotu in Sipetu, Mihaiu Radu, preotu in Macedoni'a, Alesandru Popoviciu, preotu in Fizesiu, Ioanu Popoviciu Ioascu, preotu in Gerliste, Alecese Popoviciu, preotu in Boccea-romana, Constantin Tiepeneagu, preotu in Mehadi'a, Pavelu Miulescu, preotu in Biserica-alba, Nicolau Popoviciu, preotu in Iupani. *B. Mireni.* Dnii: Alesandru, Antoniu si Eugeniu Mocioni, proprietari mari, Georgiu Ioanoviciu, Ioanu Misiciu, si Georgiu Serbu, deputati dietali; Atanasiu Cimponeriu, jude la tabl'a reg., Iuliu Petricu jude reg., Stefanu Antonescu si Antoniu Crenianu, pretori; Stefanu Velovanu, profesorulu de preparandia; Dr. Iosifu Miescu, medicu; Constantinu Radulescu, Stefanu Ioanoviciu, Baltasaru Munteanu, Timoteiu Miclea si Ioanu Budinceanu advocati; Iosifu Seracinu vice colonelu, Iie Curescu si Iancu Pirtea locotenenti pensionati, Vincentiu Babesiu si Teodoru Sirbu privat.; Petru Stiopóne, Trifonu Gaitia, Ioanu Popoviciu si Simeonu Trifonescu notari cercuali, Stefanu Perianu, tutoru orfanalu comitatensu, Aronu Damaschinu si Ioanu Ionasiu as. cons Ioanu Bartolomeiu secretariu cons. Antoniu Mustetiu, Martinu Tiapu, Ioanu Baic'a, Dimitrie Lintia, Ioanu Marcu si Nicolau Grama, invetiatori; Isaia Stoica si Ioanu Betia, functionari reg. pensionati.

— **Atentatu in contra tiarului.** Luni a dou'a di de Pasci pe la órele 9 de diminétia s'a intemplat unu atentatu in contra tiarului, pe cand acest'a se preumblá cu adjutantulu seu pe langa palatulu de iérna din Petropole. Atentatoriulu descarcá asupra lui dintr'unu revolveru patru focuri, cari inse din norocire nu lu-nimerira. Atentatoriulu fù prinsu numai decát. Elu se numese Ioan Solowieff, si este unu invetiatoriu, se dice, cã ar fì polonu.

— **Dobrogea privincia romana.** Dobrogea, care pana mai ieri facea parte din imperiulu otomanu, e o privincia, despre a cãrei stare sanitara si economica amu avutu fôrte

puține date precise. Desi situata la Marea négra, si putendu prin urmare se aiba unu viitoriu prosperu, mai nimeni nu ne-a datu relatiuni detaliata de situatiunea ei, de sorgintiele ei de avutie, de populatiunea ei. Numai cand a inceputu a se vorbi de alipirea Dobrogei la Romani'a, si dupa ce s'a seversitu acelu actu importantu, acésta privincia a atrasu atentiunea tuturoru ómeniloru de statu si de sciintie, cá si a particulariloru in genere. Mai multe studii au aparutu de atunci in scopulu de a face cunoscutu acestu micu teritoriu romanescu usandu de date statistice adunate la faci'a locului cât s'a putotu de esacte. Unele din aceste studii, si celu mai importantu, se datoresce dlu baronu *D'Hoguer* publicatu dilele trecute intr'o brosiura in limb'a franceza sub titlulu de: „Renseignements sur la Dobroudja, son état actuel, ses ressources et son avenir.“ — Notitiile ce ne da d. *D'Hoguer* despre starea Dobrogei judecata din tóte privirile, fiindu fôrte interesante pentru comerciulu romanu in genere si cu deosebire pentru acei, cari aru voi se colonizeze acésta privincia cu coloni straini, vomu spicu'i si noi dintreansele datele cele mai importante ce ne releva: *Starea sanitara.* S'a crediutu in generalu, cã Dobrogea este o provintia cu totulu insalubra si perniciosá sanatatiei. Acésta credintia este esagerata. Judetiele cele mai multu bantuite da friguri, care de altmintrelea nu sunt perniciosé, sunt cele de pe marginea Dunarii incepundu dela Isaccea, pana la Doeni si dela Tapel pana la Silistria. Acést'a provine din miasmele evaporate de noróele ce remanu dupa retragerea apelor Dunarei revarsate, si din nenumeratele canaluri artificiale, construite de pescari pentru pescuitu. Reulu nutrementu, defectuositatea locuintiloru si constructiunea putiurilor (fontani) in localitãtile infecte si mocirlóse, favoriséza asemenea starea aprópe endemica a friguriloru in acele parti. Reau'a asiediare a orasielor e asemenea caus'a bólorulu. Medjidie spre esemplu e unu orasiu construitu in mare parte la piciórele unei coline si cealalta pe marginea unei balti pestilentiale fôrte intinse. La inceputulu tótmnei, acésta balta seaca si forméza o imensa campia de nomulu negru, puturos, unde se descompunu la caldura sórelui materii organice, pesti, raci, scoici ect. si materii vegetale, din care se dagagéza miasme paludiane. Tóte casele sunt construite in pamentu umedu, in care adesea locuiesce tóta famili'a cu 3—4 cani, porci, gaini, etc. — Temperatur'a e variabila in Dobrogea, desi iernele nu sunt de ordinariu friguróse. Primavér'a si tómn'a sunt scurte. Epoc'a friguriloru incepe pe la finele lui Aprile. E de notatu inse, cã de 30 ani n'au fost aci friguri tifoide.

Paduri. Patru masive principale de paduri suntu in Dobrogea. Antaiulu e situatu intre Macinu, Isaccea si Tehelik-Deré; lemnulu principala e teiulu. Acést'a padure a fost devastata in parte dupa reau'a sistema turcésca. Cerchesii au batjocorit'o si ei cât se póte de multu. Cu tóte acestea, bogati'a padureloru e inca mare in Dobrogea. Alu doilea masivu, compusu mai cu séma din stejaru e situatu intre Baba-Dagh, Ciuka-Rova, si Slava. Elu cuprinde mai toti muntii din districtul Baba-Dagh. Al treilea masivu paduritu se afla in insul'a Leti langa inbucatur'a Sulinei. Alu patrulea masivu e padurea de la Kara-Orman in insul'a St. George; elu este fôrte importantu dar'a fost decimatu. „G. T.“

— **Invetiatoriulu** este titlulu unei foi pedagogice, ce apare in Bucuresci dupa cum anunciarãmu si in nrulu 47 alu diariulu nostru din anulu trecut. Acésta fóia eminaamente didactica apare la 1 si 15 a fiecarei luni in fascicule de o cóla, avendu fiecare numeru unu adausu de jumetate cóla sub titlulu „*Didactic'a*“. Preciulu este de 10 lei noi pe anu séu 4 fl. v. a. Abonamentele se facu in Bucuresci, strad'a Pescari-Vechi Nru. 4. Acésta fóia se redigéza cât se póte de bine, in serviciulu ei sunt angagiati cei mai distinsi invetiatori din Romani'a. Ea tractéza tóte cestiunile pedagogice atât practice cât si teoretice urmarindu cele mai noue si cele mai bune sisteme de instructiune pentru scól'a elementara. Acésta notitia o inregistrãmu aci ca respunsu la intrebãrile ce ni s'a facutu din multe pãrti in acésta privintia.

— (dr) **Caféu'a, te'a si femeile.** Influinti'a ce exercéza caféu'a si the'a asupra spiritului e fórte remarcabila. Unu filosofu francesu, care elu insusi s'a pusu de substratu esperiintiei dice, cà stilulu, mersulu ideiloru, gradulu de caldura in scrierile sale se deosebescu, dupa cum a beutu cafea séu thea, cand s'a pusu la lucru. Unu observatoriu ageru scie se distinga la simpl'a lectura a câtorva pagini, daca acelea a fost scrise sub influinti'a cafelei séu a theei séu chiar a vinului. Cand predomina caféu'a, spiritulu devine rece, penetrantu, piscatoriu, in totu momentulu gata la disputa. Ei avem d'a multiumi surisurile amare si sarcastice ale lui Voltaire, Te'a inca te face penetrantu, dar ea impartiascesc spiritului unu coloritu de delicatetia si finetia extraordinaria, si te face se descoperi analogii admirabile. „*Serile de Stu. Petersburg*“ le-a scrisu Voltaire sub acésta influintia. Cât pentru cafea ne putem convinge in tôte dilele despre puterea ei, de care sunt predominante cu deosebire femeile. Lovvacitatea innascuta femeiloru unduléza in valuri mai mici séu mai mari, dupa cum densele béu séu nu, putiena séu mai multa cafea. Observati o societate de dame, petreceti cu atentiune cursulu conversârii loru, si veti remané convinsi, precum m'am convinsu si eu, despre puternic'a influintia a cafelei. Pana a nu se aduce caféu'a pe mésa conversatiunea se marginea la obiecte de tôte dilele, evenimente de putienu interesu, erá cum se dice conversatiune de eticheta mai multu silita. Cum se aduse caféu'a pe mésa si damele incepura a bé din nepretiuitulu nectaru, n'a trecut unu patrariu de óra, si conversatiunea devine dintre cele mai animate. Se nascu discussiuni infocate, tôte aru vorbi de-odata; dela obiecte fade trecu la persóne cunoscute, dela persóne la personalitati si in fine cine scie câte „*fache*“-uri nu sunt provocate de bómbele de cafea!

— **Straplantarea pomiloru infrunziti** se operéza fara nici o greutate, daca ne succede se scoatem radacinele cu pamentulu de pe langa ele. Pentru scopulu acest'a facemu cu câteva dile inainte de straplantare o grópa in giurulu pomului; gróp'a se aiba o largime de 1—5 urme si se fia atât de adâncá, încât sa ajunga pana pe la capetulu radeciniiloru. Acésta grópa o umplem de mai multe ori cu apa; dupa ce pamentulu de prin prejur s'a muiatu bine, pomulu se smulge lesne cu radacini cu tot. Fiind vorb'a de streplantarea pomiloru mari, e bine, ca inca din tórna se le taiamu radeciniile intr'o anumita departare dela trunchiu; prin acésta operatiune pomii sunt siliti a scóte radecini próspete, de pe care nu se scutura pamentulu când se scotu afara. (Zimbr.)

— **Cartofi in locu de sápunu.** La spalatul rufeloru se folosiá pana acum lesi'a si sápunulu; de unu timpu incóce se constata, cà cartofii potu inlocuí pe acestea cu multu succesu. Spre scopulu acest'a cartofii se ferbu, dar nu de totu, ca se nu se strivésca la frecatul rufeloru. Cartofii curatia rufele mai bine si le facu mai albe decât sápunulu; materiile vapsite, când se spala cu cartofi, nu-si perdu de locu fati'a, éra stofele de matase nu suferu nici o stricatiune. Asemenea nu putem crede, cà sápunulu ar puté veni mai eftinu, decât cartofii. (Zimbr.)

E d i c t u.

Dendata ce ubicatiunea lui *Gheorghiu Alesandru din Fabricu*, carele cu necredintia au parasitu pre legitim'a sa socia *Mari'a nascuta Stoianovicu*, nu se scie, densulu se citédia in descursu de unu anu si-o di se se prezenteze naintea acestui scaunu protopresviteralu, ér in casu déca nu s'ar presentá elu atunci aici, caus'a diovortiala a sociei sale contra lui radicata se va pertractá in intielesulu canóneloru bisericesci si in absinti'a lui.

Din siedinti'a scanului protopresbiteralu, tienuta in Thimisíor'a in 5. Martiu 1879. *Mel. Dreghiciu, m. p.*
Prot. Thimis.

C o n c u r s e.

2—3.

Pentru statiunea invetiatorésca confes. gr. or. din comun'a *Holtmezesiu* in inspectoratulu Ienopolei-Borosineu — se escrie concursu cu terminulu de alegere pe 22 *Aprilie* a. c. st. v. Salariulu invetiatorescu: 180 fl. v. a, 5 cubule de gráu, 5 cubule de cucuruzu, 8 orgii de lemne, din care este a se incaldí si scól'a, cuartiru cu gradina. Doritorii de a ocupá acésta statiune au se produca testimoniu de preparandia, de cualificatiune, si atestatu de moralitate, apoi se prezenteze pona la diu'a alegerei in vre-o dumineca la sant'a Biserica, ca se-si arate desteritatea in cantârele bisericesci si tipicu. Recursele adresate comitetului parochialu se voru trimite inspectorului scolaru *Nicolau Beldea* in Borosineu — pana la 18 *Aprilie* a. c. st. v.

Holtmezesiu 24 Martie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, inspect. scol.

2—3.

Pentru deplinirea parochiei vacante gr. or. romane din comun'a *Valisíor'a*, protopresb. Caransebesiului se publica acestu concursu cu terminu de 6 septemani. Emolumintele sunt: Un'a sessia de 34 jugere, stol'a indatinata, birulu dela 100 case, á 50 cr. si cuartiru naturalu cu gradina de legume. Cei ce dorescu a ocupá acésta parochia au se substérna suplicele loru instruate cu testimoniile preserise de stat. org. si ord. cons. Oficiului protopresbiteralu pana la numitul terminu.

Valisíor'a din siedinti'a comitetului parochialu tienuta la 9 Martiu 1879.

In contielegere cu dom. protopresbiteru tractualu **Nicolae Audreevicu**.

2—3.

Pentru parochi'a gr. or. de clas'a a III-a din *Ignesci-Mineadu* in protopresviteratulu Ienopolei-Borosineu se escrie concursu cu terminulu de alegere pe diu'a de 23 *Aprilie* a. c. st. v. Emolumintele sunt: a) *Ignesci* $\frac{2}{4}$ sessiune pamentu aratoriu de a III-a clasa — cuartiru cu intravilanu — birulu parochialu dela 50 numere de case cu pamentu, câte una masura cucuruzu sfermatu si stolele indatinate. b) *Mineadu*: 6 jugere pamentu aratoriu de clasa III. cu unu intravilanu, birulu par. dela 30 numere de case câte o mesura cucuruzu sfarmatu si solele indatinate. Doritorii de a ocupá acésta parochia, au se produca testimoniu de teologia, de cualificatiune, estrasu de botezu, si atestatu de moralitate. Recursele adresate comitetului parochialu, se voru trimite oficiului prot. in Borosineu celu multu pana la 18 *Aprilie* a. c. st. v.

Ignesci-Mineadu 24 Martie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea** adm. ppresviteratulu. —

2—3. Pentru ocuparea vacantei parochii din Comuna *Moravítia* (Aizenstein) Protopresviteratulu Oravitiei, se deschide concursu pana in 8. *Maiu* a. c. calendariulu vechiu. Emolumentele sunt 300 f. v. a. dela societatea calei ferate, in locu de sessune si stol'a indatinata dela 174 de case, doue jugere de pamentu si 12 cara de lemne dela societatea calei ferate. Doritorii de a ocupá acésta parochia, sunt avisati recoursele loru provedinte cu documentele necesarie, si adresate comitetului parochialu a le trimite D. Protopresviteru *Jacobu Popovicu* in Oravítia.

2—3.

Moravítia in 23 martiu 1789.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopresbiteru tractualu.